

Гарбузов І.
Студент ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Солончук І.В., ст. викл., ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського

Участь в цивільному процесі в режимі відеоконференції : проблеми застосування та шляхи вдосконалення законодавства

15 серпня 2012 року вступив в правову силу Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції». Як зазначали його розробники у пояснювальній записці до проекту, то основним завданням є підвищення оперативності судового розгляду справ з метою покращення рівня реалізації права особи на судовий захист. Для досягнення вказаної мети Законом внесено відповідні зміни до господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України (надалі – ЦПК), Кодексу адміністративного судочинства України , в яких передбачається можливість участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Одразу після прийняття даний Закон зазнав серйозної критики в юридичній пресі. Науковці вказали на значні недоліки такого нормативного документа, що не лише ускладнить його реалізацію на практиці, а й може призвести до порушення прав учасників судочинства. Проте мало хто із критиків запропонував реальні механізми усунення недоліків, допущених законодавцем, та вдосконалення процедури проведення судових засідань в режимі відеоконференції. Ні у кого, мабуть, не виникає сумніву, що поява такого Закону – це вимога часу. Ефективність системи відеоконференцій зв'язку в процесі розгляду справ у суді доведена досвідом їх застосування в зарубіжних країнах. Поява власного сайту судової гілки влади України в мережі Інтернет, електронного загальнодоступного реєстру судових рішень, а тепер і можливість дистанційного доступу до правосуддя – результат розвитку інформаційного суспільства в Україні і потребує схвалення, підтримки і , одночасно, конструктивної критики. Виходячи із сказаного слід окреслити основні недоліки Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції» та запропонувати можливі варіанти їх усунення. Серед основних недоліків Закону виділяють:

1. труднощі з проведенням ідентифікації учасника судового процесу, який бере участь у засіданні дистанційно[1, с. 13 -14];
2. складність реалізації окремих процесуальних прав учасниками процесу, зокрема, подання доказів, письмових пояснень, заявлення клопотань та відводів; відсутність можливості оскарження ухвали про участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції [2];
3. можливість виникнення технічних несправностей, котрі перешкоджають якісному зв'язку, а також втручання зловмисників у судовий розгляд шляхом використання комп'ютерних технологій.

Видається, що всі ці зауваження можна внести у статті процесуальних Законів. Примітно, що схожі норми у Кримінальному процесуальному кодексі України є значно досконалішими, а тому й підлягають запозиченню до інших кодексів. Слід враховувати, що відеоконференція становить собою телекомунікаційну технологію інтерактивного

обміну оцифрованим відеозображенням і звуком між двома та більше віддаленими учасниками, що дозволяє їм у реальному часі спостерігати, чути, взаємодіяти між собою. При чому у проведенні такої конференції беруть участь два суди: суд, який безпосередньо розглядає справу та суд, на який покладено виконання ухвали про участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Тому видається, що питання проведення відеоконференції повинно знайти закріплення у двох процесуальних документах : ухвалі суду, що прийняв рішення про проведення відеоконференції та ухвалі суду, що організовує участь особи у судовому засіданні шляхом відеоконференції.

В Законі слід чітко зазначити підстави проведення дистанційного провадження. Зокрема, слід вирішити питання, чи є такими підставами лише небажання учасника судового розгляду з'явитися до суду, викликане, наприклад, економією часу чи коштів на проїзд, чи все ж це мають бути вагомі причини, що роблять явку до суду неможливою чи недоцільною (стан здоров'я, розгляд справи про інтимні подробиці особистого життя, тощо). Видається, що закріплення має знайти другий варіант, інакше така норма може використовуватись учасниками процесу для зловживання своїм правом. На наш погляд, виходячи з диспозитивності цивільного процесу, слід передбачити у ЦПК, що ухвала про участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції з ініціативи суду може бути прийнята лише за відсутності заперечень такої особи.

Зрозуміло, що це лише стислий узагальнений виклад власного бачення шляхів вирішення проблем застосування відеозв'язку в цивільному процесі. До вирішення цих проблем, ми вважаємо, бажаним є залучення як науковців так і практиків не лише для критики чинного законодавства, але й для розробки пропозицій щодо його удосконалення, так як запровадження сучасних технологій в судову систему України значно дозволить підвищити рівень доступу населення до правосуддя, покращити його якість та зменшити строки розгляду справ.

Використана література:

1. Богунов В. Реально віртуальний суд (Відеоонференції дозволять учасникам процесу економити час і гроші) // Закон і бізнес. – 2012.- № 3(1074). -[Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://zib.com.ua/ua/print/11349.html>
2. Анцут Е. Технічна модернізація судового процесу. Засідання он-лайн // Юридична газета. – К, 2012. - № 38. – с. 13 – 14.